

Gross National Happiness (GNP), Environmentally Sustainable National Income (ESNI), Net Economic Welfare (NEW) imaluunniit Happy Planet Index (HPI) allatluunniit assigusumik uuttortaataasinnaasut siunissami nunami nioqqutissianik sullisinnernillu pilersuinerit tamarmik nalingannik (BNP) uuttortaasarnermut taarsiullugu atorneqartuuppata iluaqutaasussanik ajoqutaasussanillu ersersitsisumik Naalakkersuisut nassuiaasioqquneqarnissaat pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Naaja Nathanielsen, Inuit Ataqatigiit)

Akissuteqaat

Aningaasaqarnermut Naalakkersuisoq

1. Siullermeerneqarnera

Siullermik siunnersuuteqartoq qujaffiginiarpara, inuiaqatigiit ineriartortinneqarneranni ataqatigiittumik eqqarsartarnissarput erseqqissaassutigimmagu. Meerartatta siunissami pitsaaneruserumik atugaqartinneqarnissaat pillugu anguniagarput angussagutsigu, aningaasaqarneq, inuttut atugarisat, kulturi avatangiisillu akimorlugit eqqarsartariaqarpugut. Eqqarsartariaaseq tamannarpiaavoq, 2025-p tungaanut piujuartitsinissaq eqqarsaatigalugu ineriartortitsiniarluni suliaqarnermi tunngaviusoq.

BNP (Nuna tamakkerlugu tunisassiat ataatsimut nalingat) nunami aningaasaqarnerup pitsaanerulersinneqarnissaanut suliassaavoq, nunamilu atugarissaartuunissaq anguniarlugu suliassaanani. Taamaammat, soorlu aamma siunnersuuteqartup allakkaa, BNP-mik ineriartortitsinerup atugarissaarnermi imaluunniit inuuniarnermi oqilisaaniarluni tamakkiisumik ineriartuutaasussatut nassuiarneqarnissaa mianerisariaqarpoq.

Naalakkersuisut nalilerpaat, inuiaqatigiinni pissutsit kisitsit ataaseq imaluunniit kisitsisit ikitsunnguit atorlugit erseqqissaaffigineqarsinnaanngitsut. Avatangiisit qanoq innerannut imaluunniit inuiaqatigiit atugarissaarnerannut tunngatillugu apeqqutip akineqarnissaanut aallaaviit arlallit atorneqartarnissaat pisariaqarpoq. Akuerisariaqarpoq, paatsuugassaanngitsumik inerniliiniarnerup amerlasuutigut ajornarsinnaasarnera.

Inuiaqatigiinni atugarissaartuunissamut pissutsit arlallit, soorlu kiffaanngissuseqarnissamut pisinnaatitaaffiit, akileraarutip qaffasissusaa, inuttut atukkatigit toqqissisimasuuneq, peqqisuseq, pinerluttuliortarnerup annertussusaa il.il. nunap naatsorsuutaanut atatillugu kisitsisigit paasissutissanut erseqqissaassutaasinnaanngitsut apeqqutaapput. Atugarissaartuunermi qitiusutut suliaqarfiit arlallit ullumikkornit pitsaaneruserumik kisitsisigit paasissutissiorneqartarnissaat pisariaqarpoq.

Nunani mikinerusuni kisitsisigit paasissutissiorarneq akisukannersuusarpoq. Kisitsisigit paasissutissat inuiaat ikittunnguit aallaavigalugit suliarineqartaraluartut, suliarinerinut aningaasartuutaasartut amerlasuutigut allanngorneq ajorput. Naalakkersuisut isumaqarput, nunani tamalaani maleruaqusat akuerisaasut misilittarneqareersullu, FN-imi, EU-mi imaluunniit OECD-mi suleqatigiilluni kisitsisigit paasissutissiisarneq pillugu nassuiarneqartut aallaavigalugit, nutaamik kisitsisigit paasissutissiorarnissaq suliarineqartuuppat, aningaasat kisitsisigit paasissutissiornissamut atugassianngorlugit illuartinneqartut Kalaallit Nunaata

pissarsissutigilluarnerusinnaagai. Kalaallit Nunaannit kisitsisitigut paasissutissiisarneeraq maleruaqqusanik nutaanik ineriartortitsinissamut annertunerusumik sunniuteqalersinnaangi-laq. Aammattaaq nutaanik paasissutissiortarnissap qulaani oqaatigineqartup suliarineqarnis-saannut Naatsorsueqqissaartarfik amerlanerisunik aningaasaliiffigineqartariaqassaaq.

BNP-p ineriartorteqqinneqarnissaanut periarfissat nunani tamalaani annertuumik eqqumaf-figineqarput. Inuiaqatigiit ineriartortinneqarnerannik annertunerusumik naatsorsuisarnissamik nunani tamalaani kattuffiit assigiinngitsutigut suliaqarput, tassa aningaasaqarnerinnaq eqqarsaatiginagu ineriartortitsiniarluni.

FN-ip imminut tunngatillugu Human Development Report suliarivaa. Juuni qaammat Riomi ataatsimiinnermi ineriartortitsinissamut pilersaarut, UNDP, FN'p saqqummiuppaa, taanna "Sustainable Human Development Index" siunissami kinguaariiaannut tunngatillugu inuttut ineriartortitsinermi kinguneqaataasinnaasunik aalajangersaanissaq eqqarsaatigalugu malit-tarisassatut siunnersuutaavoq.

EU-mi Beyond GDP pillugu suliniut aallartinneqarpoq, Beyond GD-p takussutissat erseqqis-sut uuttortarneqarsinnaasullu avatangiisinut inuttullu atukkanut tunngatillugu BNP-mut nalinginnaasumik tapertaasinnaaut ineriartortissavai.

OECD-ip Better Life Indeximik taaneqartartoq suliaraa. Tassani pineqarput suliaqarfiit aqqanillit, atuisut internet aqqutigalugu takussutissanik ataasiakkaanik pingaarnersiuiiffigisin-naasaat aamma nunat akimorlugit assersuussiffigisinnaasaat.

Naalackersuisut siunnersuummi siunertarineqartoq isumaqatigaat, ilutigaluguli pin-gaartippaat, suliatat nunat tamat ineriartortitaannik aallaaveqartinneqarnissaat. Taamaammat FN-imi, EU-mi aamma OECD-mi sulinerit malinnaaffigissavavut. Suliniutini taakkunani im-mikkoortut arlallit Naalackersuisut 2025-p tungaanut pilersaarutaanni tunngavinnut naaper-tuupput.

Tassani aamma pisortat missingersuutaannut aningaasat immikkoortitatta inernerusussatut kissaatigisatsit kinguneqartitsisarnersut nalilersorneqartarnissaannik pisariaqartitsineq pineqarpoq. Meeqqallu ulorianartorsiortut qassiunersut erseqqissumik kisitsisaatigineqalernis-saannik pisariaqartitsineq aamma tassani pineqarpoq. Suliffissaqartitsiniarneq siunnerfilernia-rlugu suliffissaaleqisut erseqqissumik kisitsisaatigilernissaannik pisariaqartitsineq aamma pineqarpoq. Assersuutaasinnaasut arlallit taagorsinnaagaluarpakka, pingaarnerli tassaavoq, aningaasaqaneq, inuttut atugaarneq, kulturi avatangiisillu akimorlugit pitsaanerusumik ki-sitsisitigut paasissutissaliortarnissarput.

Taamaammat Naalackersuisut kissaatigaat, piujuartitsinissaq eqqarsaatigalugu ineriartortitsi-nermik suliaqarnitta pitsaanerulersinneqarnissaannut FN-imit, EU-mit aamma OECD-mit misilittakkat ingerlaavartumik atortassagivut.

Suliap taassuma qitiutinneqarnissaa Naalackersuisut kissaatigaat, taamaammallu BNP-mut tapertatut kisitsisitigut paasissutissaliortarnissamut, kiisalu kisitsisitigut paasissutissanut taak-kununna aningaasartuutaasussatut pisariaqartitat periarfissallu pillugit siunnersuutaasusut nas-siaasiorniarpur.

Naalackersuisut taamatut oqaaseqarlutik siunnersuut akuerineqassasoq inassutigaaq.